

کۆچ و کاره کتهره کان وه کاره کان له ههر می کوردستان . نووسینی: ئاری زه نندینی

کۆچ و کۆچبهری دیارده یه کی جیهانی مژوو یه له وه تهی مرف له سهر گۆی زهوی پهیدا بووه خهریکی بیرکردنه وه و کۆشه کۆش و ههز به ژیان و زیاتر زه وتکردنی زیاتری نیعمه تهکانی سه رهزهوی تووشی رووبه روو بوونه وهی له گه مرف فهکان و سروشت و ئالنگاری بهرام بهر هه موو کاره ساته مرف ویی سروشتی و دروستکراو زوم و زرداری قهوما وه کاتێک نهیتوانیوه چاره سهری بـ بد ز ته وه ورزگاری بـ ت یه که له بژارده کان (کۆچ) بووه ! کۆچ له شوێنێک وه بـ شوێنێک کیتر له جوگرافیا یه کیتر له ولاتێک وه بـ ولاتێک کیتر له زیدی هسه نی خـی بـ زـ دـ کیتری نامـ به بیرو ئایـ دـ لـ ژیا و ئاین و کهلتوو رووباره کۆمه لایه تیه کهی. کۆچ لهرووی جهسته و شوێنه وه جولهی مرف فهکانه به پـ وهری عه قـ یش واته بیرکردنه وه و هخه و یاخی بوون, مرف فی نه خـ ش مرف فی خوێنده وار مرف فی بروا نامه دار مرف فی به ته مه ن مرف فی گه نه چ نـ رومـ ته نانه ت مندالیش کۆچ ده که ن ! بـ یه ناتوانین بلـ ن کۆچ را کردنه له واقع یان هه لاتنه له شوێنێک بـ شوێنێک کیتر به کۆجـ رـ که له یاخی بوون , کاردانه وه , بهرگریکردن, بنیات نانی داها توو , پاراستنی شکـی مرف فهکان, تاک کۆچ ده کات بنه ماـ ه کۆچ ده کات خـ کۆچده کات ناچار بوونه یان ناچار کراون کۆچ بکه ن! هـ کاری کۆچ, له کۆنه وه تا کو ئـ ستا له هه زاره ی سـ یه مین هه رئه و هـ کاره ن هه بووه و دوو باره ده بنه وه جا که م و زـ ر هه ر هه بووه, دیارترینیان (شهـ وجهـ نگ , کهش و ههوا) بهـ ام ئه و هـ کارانه ی که ده بنه هـ ی کۆچی مرف فهکان له و سه د سه له رابردوو تا کو ئـ ستا هـ کارگهـ لـ کن دیاروزه قن وه کو (شهـ , جهـ نگ , ناداد پهروهری و نایه کسان ی , کۆشه ی سیاسی, کۆشه ی شه خسی , کۆشه ی فیکری, کۆشه ی کۆمه لایه تی , کیشه ی ئاین ی , ترس له داها توو , کۆشه ی عه شایری, بـ کاریو برسیه تی , چاره سهری نه خـ شی) . کۆچ, به تاک یان به کـ له م سه رده می پـ شکه وتنی زانست و ته کنـ لـ جیا و خزمه تگوزاری خـ راو به رده ست روو له که مبوونه وه یه به به راورد به سه رده می کـ ن , له ئـ ستادا, زـ ربه ی مرف فهکان کۆمه لگه کان میلله تان ولاتان حکومه ته کان سه ربه خـ یان وه رگرتوو ه جـ رـ کـ له یاسا و سیسته می جیهانی و ناوـ خـ یی و رـ کـ خـ راوه کانی مافی مرف لـ کالی و نـ دوه و هـ تی پارـ زگاری له مرف و جوگرافیا و

حکومه ته کان ده کهن دیاردهی کچیان به ئییه که مکردووه تهوه، دوا کاره ساتی مری و جیهانی لهم سهردهمی رابردووی دیارونزیک ههردوو جهنگی (یه کهم و دووهمی) جیهانی بوو مری قهکانی ناچار به کچ کردووه.

کچ، له ههرمی کوردستان

لهم ههرمی کوردستانه (باوک دایک مندال ژن پیاو خزان خاوهن بوانامه خو ندهوار نه خو ندهوار نه خش، گه نچ نروم) هه مووی به هه کار که وه کچ ده کهن زربه یان هه کاره کان هاو به شن هه کاره کانیش ماوه یه کی دوورودر ژ بهرده وامی هه یه گهر بهرده وامی نه بوایه کاریگهری هه بوو له سهر ئییه ژه دیدیاردهی کچ بهلام له هه مان کاتدا گه انکاریوگه رانک له بیروبیرکردنهوی تاک و کمه گهی کوردیش ها ته ئاراو هه موو غه دروپه شاهاتوو ئام ژگاری و بهرام بهر قبو ناکات و ههرس ناکات و به ئاسانی! خی بیا له ژیانی خی ده دات ئیستاو داها تووی دیارده کات، ده یه و ژیان کی شایسته و تایبه تی خی هه ب ههروه ک لای گه نچ و لاهه کانی ئهم ههرمه ده بینر ت ئهمهش جی که له گه انکاری له دابونه ریت و عه قی تاکی کورد ئیجا بیات و سلبیاتی بهرچاو روون ده ب ت له داها توو.

هه کارهکانی کچ له ههرمی کوردستان

1/ برسیه تی 2/ بیکاری 3/ ناداد پهروه ری 4/ شه 5/ جهنگ 6/ ک شهی کمه لایه تی 7/ بهر ژه وه ندی 8/ بازرگانی 9/ ترس له داها توو 10/ که یف و سه فا 11/ نه بوونی یاسا 12/ نه بوونی سیسته م 13/ دابونه ریتی ک 14/ گه شهی بیر 15/ پاره په یدا کردن 16/ خپه گه یانندن 17/ هه زو ئاره زوو 18/ چاره سه ری نه خ شهی 19/ هه لاتن له واقع 20/ چاول که ری 21/ هه ز به ئازادی و سه ره به ستی 22/ گه نده ی و دزی 23/ پاکتاوی ره گه زی و جین سا ی د 24/ جیاوازی چینه یه تی 25/ نا ئوم ی دی 26/ ک شهی سیاسی. 27/ هه زوخ شه ویستی ئه و شو ئه ی بی کچ ده کات 28 / ئازادی بیروا.

زربه ی ئه و هه کارانه ی کچ لهو (30) ساله ی رابردووی کمه گهی کوردی له ههرمی کوردستان هه کارگه لکن بهرده وام هه بووه وه یه ! به ئام ئه وهی ت بینیش ده کر له پا ئه و هه کارگه لکه له دوا ی راپهرینی سالی (1991) هه کاری چه ندین ساله ی پش اپهرینیش هه ن که کمه لگهی کوردی پی نه زانیوه ده رباره ی ژیان و بیرکردنه وه له که لتوو رو ئایبن و داب و نه ریتی ک پهره و ده ی نات ه واه که بارگرانی و قورسای بیووه به سهر ژیانی تاکی کوردی پاش ئه و پشه و تنه زانستی و ته کن ل جیا کرانه وهی جیهان سهردهمی (عه وله مه

- جیهانگیری) که زښت هه بووه هه له بووه له ژبانی ئه نجامی داوه ! ئه مانهش هاوکات و یه کانگیربووه له گه ئه و ه کارگه له ی دواپی سالی (1991) جریک له (ته قینه وه له زیهن و م شکي) تاك و خ زانی کوردی روویداوه ! به ام ئه وهی زیاتر خه لکی ئه و هه ر م م ی نا ئوم دکردووه که به رده وام هه بووه س کوچه ی ه کاره کان (گه نده ی و دزی , نادادپهروه ریونا یه کسان ی له داهات و به ره م ی ئه م هه ر م م نه بوونی یاسا ونه بوونی سیسته م).

ئو رگا و که نا نه ی که کچه ری کورد ده یگر ته بهر
ئو شه ور گا و که نا نه ی که کچه ری کورد ده یگر ته بهر ج ر که له (خ کوشتن - اینتچار) ر گای هات و نه هات ر گای مه رگ وابه ئاسا نیش ناتوان ت کچ بکات ئه مهش گیرو گرفته کانی کچه لای کچه ری کورد ج ر که له سه ر ک ش ی! ر گای وشکان ی ر گای ده ریایی ئاوی ریگایی ئاسمانی ئه مانهش به ش وهی قاجاغ نایاسایی ب ی نی جوگرافیا و سنوری ولاتان.

کچی گه نچ و لاوه کانی ئه م هه ر م
کچ کارک و ب یار کی قورسه که سی کچه ر رووی له داهاتوویه کی نادیاره هه رچه نده ئا مانجی کچه ر داهاتوویه ک ب خ ی دابینبکات نازان داهاتووی له رووی ک مه لایه تی و ئاینی و عه ق ی و که لتووری چ گ انکاریه ک رووده دات یان په سه ندی ئه و گ رانکار یانه ده کات که روو به رووی ده بنه وه یان ده توان ت ئه و دابونه ریته ی هه یبووه پ وه ی پا به ند ب ت ؟ ئایا پ ش بریاری کچ ئه و ل کدانه وه ی ب کردووه و خ ی ب ئاماده کردووه ؟ گه نچ و لاوه کان به (ن روم) بوونه ته پ شه نگی کچ له هه ر م م ک ر دستان له ئه نجامی ئه و پ شکه وتنه زانستی و ته کنه ل جیاوس سیال میدیا ده زانن چ ده گوزه ر له بچو کترین کونجی ئه م جیهانه پ ویستیان به ئام ژگاری و ئنمایی که س نه ماوه پا به ند نییه به داب و نه ریته ی ک مه لگه و خ زان ز ر س ز داری بیرنا کاته وه به عه ق ی خ ی بریار ده دات ! هه زو ئاره زووه کانی له پ ش هه موو شت که وه یه به د نیایه وه ده زان ت ئه و ژبانه ی له ئه وروپا ده گوزه ر ز ر جیاوازنه له و ژبانه ی له و اتی خ ی و ک مه لگه ی خ ی هه یه به ماف کی سروشتی خ ی ده زان ت یاخی ب ت بریاری کچ بدات خ ی به مه زلوم و سته ملا کرا و ده زان ت !
دایک و باوک و منا ه کان ب چی کچ ده کهن ؟

دایک و باوک خه مخ ری مندا ه کان یانن به تایبته ب داهاتوو, که کچ ده کهن ب ئه وروپا مه به ستیانه و ئا مانجیان خو نندی باش قوتا بخانه ی باش ب وانا مه ی باش ژبانی باش ته ندروستی باش به ده ست به ن. دایک و

باوك له ته مه نه کی زه وه ئاماده یه رځگای کچ بگرته بهر له بهر خاتری مندا له کانی سیستمی پوره دهی مندا له کچه له کوی خه نارکه جره که له ترس تځین ئازاد نیین له ههلبژاردنی ژیا نیان بهرام بهر به کچه وگرځته کان و که مووکو یه کانی ژیا ن به چاره سروب دایک و باوک ده مه نه وه !

کچی به ته مه ن و پیروپه ککه وتوو ان له هه رچی می کوردستان ! کچی به ته مه ن و پیروپه ککه وتوو ان له حه ته وه بووه ته دیارده له هه رچی می کوردستان ! هه ر به کچ ده که ن، ته مه ش هه کاری خه یه هه وه کو :

1/ ده زانن له وه ته ئه وروپه کان خزمه تده کړن و رځیا ن ده گیرت وه ک مرځ مافیان هه یه تا مردن خزمه ت بکړن.

2/ لږه له م هه رچی مافیان زه وتکرا وه و خزمه ت ناکړن وه ک مرځ هه ر وه ک پا داشتک که چه ند سا ه له بو اړک خزمه تیا ن کردو وه ده زانن له کچی تایی ژیا نیان ئه رکیان قورس ده بت.

3/ که سه به ته مه نه کان که سانی مژووی و خاوه ن را بردو به ته زمونن ترسیان هه یه روودا و کاره ساته کان له رووی ئابووری و سیاسی میلله ته که یان دوو باره وسه باره بته وه توانایی به ره نگاریان نه ما وه .

کچی کوردان به ئه وروپا

کچی کورد به ئه وروپا به حیسابی خیا ن و لکدانه وهی خیا ن به هه شتک له چا و ئه و ژیا نه ی له م هه رچی مهی تدا ده ژین ! له وانه یه شو نه کیترو ولات کیتره هه بت به کچ کچی کورد هه ر رځگایی ئه وروپا وولاتانی ئه وروپا هه لبژرت ! به لایانه وه 100% سه د له سه د دنیا یه ، هه رچه ند له رووی کچه مه لایه تی و که لتووری و ئاینی و ستایلی ژیا ن زه ر جیا وازه له گه مرځی کورد به ام ئه و هه رچی م و ولاتانه ی که ها و که لتو وروئا ن و کچه مه لایه تی نزیکن له کچه مه لگه ی کوردی کچه به ری کورد ئاماده نیه رووی تبکات ئه گه ر هه زامه ندیش بن نمونه ولاتانی وه ک میسر ئه ران سعودیه ترکیا .

خاسیه ت و تایبه ته ندی کچه به ری کورد له م هه رچی مه !

پاش ئه و کچه به لږ شا وه و فرا وانه ی مرځی کورد له هه رچی می کوردستان ده ستیپ کردو وه به تایبه ت له و سالانی دوا یه رځک پاش سالی (1991) هه ندک خاسیه ت و تایبه ته ندی هه یه جیا وازه له هه موو کچه به رانی جیهان ! خاسیه ت و کچه به ری کورد ، بریتیه له :

1/ خاوه نی بروا نامه ی به رز . 2/ پاره دار 3/ بازرگان 4/ خانه نشین 5/ چه ند سال ده مه نه ته و دواتر ده گه ر ته وه هه رچی می کوردستان 6/

ههركاتێك ههگهزنامه و رێپێدانی ئهولاتهی وهرگرت دهگهڕێتهوه زێدی
خێ / 7 كهسانی به ته مه ن .

ئىجابىات و سهلبىاتى ئهم كچهى كوردان !

ئایا كچه زيانى به كورد گه یاندوو ه یان سوود؟ به هه هه سوود هه
زىان! زىانه كه ی ئه وه یه پێش هه موو شت مێن له زێدی ره سه نى خێیان
نامێن ئه و جا وهك خاوه ن عه قل و ده ستى كارو خاوه ن بروا نامه و كه سانى
پاره دارو شارهزا له بواره كانى ژيان كه ده توانن ولاتى خێیان
ببوژێنه وه له بوارى ئابوورى و كچه مه لایه تى و سیاسى و پهروه رده یى و
وه رزشى به لام بێیان نه كراوه و نه لواوه ! سووده كه شى ئه وه یه هه ر ئه و
كه سانه ی كچه یان كرده وه توانیتىان ببن به بروا نامه ی به رزو شارهزا و
بازرگان و خاوه ن پێشه ی ئه كادیمى گه یان له داب و نه ریت و كه لتوو رو
بیركردنه وه له ژيان هاتونه ته وه هه ر مێ كوردستان خزمه تىان
كردوه و كارى گه رىان هه بووه به سه ر كچه مه گه ی كوردى و كه س و
ده ورو به رىان ته نه ته پرس و راوێژىان پێده كێت له زێ به ی بواره كان
و پرسه گشته كان و دامووده زگا حكومه كان.

چاره سه ر بێ كچه نه كردنى كورد له م هه ر مێ

ئایا رێگا چاره سه ر هه یه بێ كچه نه كردن؟ چاره سه رى روحى یان مادی ؟
پێویستى به هه شیاری كچه مه لایه تى؟ چاكسازى له سیسته مى كچه مه لایه تى و
سیاسى له م هه ر مێ، گه رانكارى له سیسته مى پهروه رده و خێزان ،
هاندانى ولاتپارێزى و نیشتمان پهروه رى، مافى هاوێلاتى بوون ، مافى
مێن ، په ی هه و كردنى ئه رك و ماف ، سیسته مى ته ندروستى دروست ،
ئه مانه هه كارو شت گه له كن ده توانێت ئهم له شاوى كچه رابگرن ؟ له
ئه ستێى تا كه یان له ئه ستێى خێزانه یان سیسته مى حكومێانىیه یان
رێكخراوه مه ده نى له كا یه كان و رێكخراوه مێیه كانى نه و ده وله تى
تایبه ت به مافى مێن.